

Георгієвський Юрій Валентинович

*доктор юридичних наук, доцент, завідувач наукового відділу
правового забезпечення галузевого інноваційного розвитку НДІ
правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України,
доцент кафедри адміністративного права Національного
юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ORCID: 0000-0001-8014-7827*

**ПРОБЛЕМА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
УТВОРЕННЯ ВИЩОГО СУДУ З ПИТАНЬ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

Наукова робота присвячена дослідженню проблеми правового регулювання утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності. Автор доходить висновку, що реалізація Указу Президента України «Про утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності» після 01 січня 2018 року є такою, що суперечить Конституції та Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Підсумовано про відсутність правових підстав визнання Вищого суду з питань інтелектуальної власності утвореним відповідно до вимог законодавства через нереалізацію Указу Президента України протягом строку дії його конституційних повноважень щодо утворення судів. З метою приведення у відповідність до чинного законодавства про судоустрій автором як один із варіантів запропоновано для утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності прийняття спеціального закону.

Ключові слова: інтелектуальна власність, Вищий суд з питань інтелектуальної власності, судочинство, Президент України, судовий захист.

Georgievskiy Iurii

*Doctor of Juridical Sciences, Associate Professor, Head of the Scientific
Department of Sectoral Innovative Development Legal Support
of the Scientific Research Institute of Providing Legal Framework
for the Innovative Development of the NALS of Ukraine,
Associate Professor at the Department of Administrative Law
Yaroslav Mudryi National Law University
ORCID: 0000-0001-8014-7827*

THE PROBLEM OF LEGAL REGULATION OF THE FORMATION OF THE SUPREME COURT ON INTELLECTUAL PROPERTY

The scientific paper is dedicated to the research of the legal regulation problem of the Supreme Court on intellectual property issues formation. The author concludes that the implementation of the Decree of the President of Ukraine “On the establishment of the Supreme Court on intellectual property issues” after January 1, 2018 is contrary to the Constitution and the Law of Ukraine “On the Judiciary and the Status of Judges”. It is summarized that there are no legal grounds for recognizing the Supreme Court on intellectual property issues as established in accordance with the law due to non-implementation of the Decree of the President of Ukraine during the term of his constitutional powers to establish courts. In order to bring it into line with the current legislation on the judiciary, the author proposed the adoption of a special law as one of the options for the establishment of the Supreme Court on intellectual property issues.

Keywords: intellectual property, Supreme Court on intellectual property issues, judicial proceedings, President of Ukraine, judicial protection.

У Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», яку Президент України затвердив Указом від 12 січня 2015 року № 5/2015 [1], з метою впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід на провідні позиції у світі за вектором безпеки, орієнтованим на забезпечення гарантій безпеки держави, бізнесу та громадян, захищеності інвестицій і приватної власності, було передбачено проведення судової реформи та реформи захисту інтелектуальної власності.

У межах судової реформи, як однієї з першочергових, Стратегія передбачала невідкладне оновлення законодавства, спрямоване на відновлення довіри до судової влади в Україні (перший етап), а в подальшому - системні зміни в законодавстві: прийняття нової Конституції України та на основі відповідних конституційних змін - нових законів, що стосуються судоустрою та судочинства, інших суміжних правових інститутів (другий етап) [1]. У відповідності із зазначеною Стратегією Президент України ініціював прийняття Верховною Радою України 02 червня 2016 року суттєвих змін до розділу VIII «Правосуддя» Конституції [2] та нового Закону «Про судоустрій та

статус суддів» [3], якими було суттєво змінено архітектуру судової влади.

Одним із законодавчих нововведень стала перебудова чотирьохрівневої системи судів загальної юрисдикції на трьохрівневу, представлену наразі місцевими, апеляційними і Верховним Судом, запровадження Вищої ради правосуддя замість Вищої ради юстиції та введення в систему судоустрою двох вищих спеціалізованих судів. Так, відповідно до статті 31 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» було передбачено створення судів першої та апеляційної інстанції з розгляду окремих категорій справ Вищого суду з питань інтелектуальної власності і Вищого антикорупційного суду [3].

Безумовно найважливішою, на нашу думку, стала зміна порядку утворення всіх судів в Україні. Так, відповідно до частини другої статті 125 Конституції України, наразі передбачено, що суд утворюється, реорганізовується і ліквідується законом, проект якого вносить до Верховної Ради України Президент України після консультацій з Вищою радою правосуддя [4]. Аналогічні до частини другої статті 125 Конституції України за змістом положення містяться в статті 19 чинного наразі Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [3].

Варто зауважити, що раніше відповідно до пункту 23 частини першої статті 106 Конституції в редакції станом до 02 червня 2016 року право утворювати, реорганізовувати та ліквідувати суди у визначеному законом порядку належало Президентові України. Такій конституційній нормі кореспондувало відповідне положення статті 19 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» в редакції до 02.06.2016 року. Варто зазначити, що позбавлення Голови Держави права утворювати суди у відповідності до пункту 16-1 Перехідних положень було відтерміновано до 31 грудня 2017 року.

29 вересня 2017 року Президент України скористався своїм правом на утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності (далі за текстом - ВСПВ), постановивши відповідний указ № 299/2017 [5]. У цьому указі було передбачено лише місцезнаходження ВСПВ у місті Києві та зобов'язання Кабінету Міністрів

України забезпечити фінансування заходів, пов'язаних із реалізацією цього Указу. Порядку і строків реалізації Указу, зокрема, приписів Державній судовій адміністрації, яка в системі органів судової влади за законом бере участь в утворенні судів, в Указі не містилося.

При цьому, ВККСУ в 2017 і 2018 роках було розпочато конкурсні процедури з відбору кандидатів на зайняття вакантних посад суддів Вищого суду з питань інтелектуальної власності та його Апеляційної палати, які до сьогодні є не завершеними та зупиненими до моменту відновлення функціонування Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. Державну реєстрацію Вищого суду з питань інтелектуальної власності було здійснено лише 13 лютого 2020 року (Ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань – 43509959, місцезнаходження ВСППВ: м. Київ, вул. Липська, буд. 18/5).

Як вже зазначалося, відповідно до статті 19 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 року в редакції, чинній на момент видання Президентом України Указу від 29 вересня 2017 року № 299/2017 [5], Президент мав повноваження утворити ВСППВ, у тому числі, шляхом створення нового суду. Відповідно до частини третьої статті 147 цього Закону на Державну судову адміністрацію було покладено обов'язок забезпечувати виконання рішень про утворення судів. Таке завдання є одним з основних завдань ДСА згідно з пунктом 3 Положення про ДСА України, яке Рада суддів України затвердила у редакції рішення від 04.06.2015 року № 50 [6].

Варто зазначити, що наразі в чинному законодавстві України відсутній як чітко визначений порядок реалізації актів Голови держави, так і особлива процедура утворення судів як юридичних осіб публічного права, яка б, приміром, передбачала строки реалізації рішення про утворення суду і послідовність вчинення всіх необхідних дій органів, які залучені законом до участі в утворенні суду. Це, у свою чергу, створює ситуацію правової невизначеності.

Зважаючи на те, що відповідно до статті 19 Закону [3] суд є юридичною особою, то відповідно до частини другої статті 81 Цивільного кодексу України та за аналогією закону згідно з частиною

четвертою статті 87 ЦКУ, суд як юридична особа публічного права вважається створеним з дня його державної реєстрації [7].

Відповідно до статті 1 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» під державною реєстрацією будь-якої юридичної особи, в тому числі органу державної влади, розуміють офіційне визнання шляхом засвідчення державою факту її створення [8].

Згідно з частиною п'ятою статті 147 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [3] для здійснення дій щодо державної реєстрації новоутвореного суду як юридичної особи, забезпечення необхідних дій для належного початку його роботи та представництва такого суду як органу державної влади у зносинах з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами Державна судова адміністрація України мала б своєчасно прийняти рішення про призначення тимчасово виконуючого обов'язки керівника апарату новоутвореного суду.

На нашу думку, зважаючи на те, що в Указі про утворення ВСПВ Президентом не було чітко визначено строк виконання цього завдання, то відповідно до пункту 7 Положення про контроль за виконанням указів, розпоряджень і доручень Президента України, яке Голова держави затвердив Указом від 26 липня 2005 року №1132/2005 [9], ДСА мала здійснити виконання Указу про утворення ВСПВ. Отже, зокрема призначити тимчасово виконуючого обов'язки керівника апарату ВСПВ і провести державну реєстрацію ВСПВ протягом 30 календарних днів з дати набрання чинності цим Указом. Зважаючи на те, що повноваження Президента України щодо утворення судів були чинними до 31 грудня 2017 року, Державна судова адміністрація мала б вчинити відповідні правові дії щодо державної реєстрації Вищого суду з питань інтелектуальної власності саме до 01 січня 2018 року.

Очевидно, що Указ Президента України як правовий акт, що видається на основі та на виконання Конституції і законів України, може вважатися чинним, якщо він не суперечить Конституції та законам, оскільки вони мають вищу у порівнянні з указами юридич-

ну силу. Зважаючи на те, що з 01.01.2018 року відповідно до статті 125 Конституції України і статті 19 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» суди мають утворюватися законом, а не указом, то й реалізація Указу про утворення ВСПВ після 01.01.2018 року є такою, що суперечить Конституції та законам. Такі обставини не створюють підстави вважати Вищий суд з питань інтелектуальної власності утвореним відповідно до вимог законодавства через нереалізацію Указу Президента України протягом строку дії його конституційних повноважень щодо утворення судів. При цьому, сам Указ Голови Держави, на наше переконання, було б доречно задля дотримання конституційного ладу вважати таким, що втратив чинність з 01.01.2018 року через втрату Президентом України повноважень з утворення судів.

Нам уявляється, що задля забезпечення авторитету органів судової влади в цілому та встановлення довіри до суддівського корпусу в суспільстві потрібно або:

1) спільними зусиллями Президента України та Верховної Ради України в розумний строк взяти участь в утворенні Вищого суду з питань інтелектуальної власності на підставі спеціального закону, прийнятого у порядку встановленому чинним законодавством про судоустрій і статус суддів, а Кабінету Міністрів України, Державній судовій адміністрації та Вищій кваліфікаційній комісії суддів – реалізувати цей закон;

2) Голові Держави ініціювати, а Парламенту прийняти відповідні зміни до Конституції України та Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо виведення Вищого суду з питань інтелектуальної власності з системи судоустрою України.

На наше переконання, подальше зволікання з розв'язанням питання утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності не відповідатиме суспільним очікуванням послідовності та передбачуваності державної політики щодо побудови в Україні прогресивної системи судоустрою. Така система має бути орієнтована на загальноновизнані правові цінності, відповідати сучасним можливостям та враховувати провідні моделі судового захисту інтелектуальної власності як одного зі складників сталого розвитку нашої держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text> (дата звернення 25.03.2021).
2. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) : Закон України від 2 червня 2016 року № 1401-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 28. Ст. 532.
3. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 31. Ст. 545.
4. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141.
5. Про утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності : Указ Президента України від 29 вересня 2017 року № 299/2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/299/2017#Text> (дата звернення 25.03.2021).
6. Положення про Державну судову адміністрацію України : редакція рішення Ради суддів України від 04.06.2015 № 50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr012414-10#Text> (дата звернення 25.03.2021).
7. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 25.03.2021).
8. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань : Закон України від 15 травня 2003 року № 755-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 31-32. Ст. 263.
9. Положення про контроль за виконанням указів, розпоряджень і доручень Президента України : Указ Президента України від 26 липня 2005 року № 1132/2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155/2002#Text> (дата звернення 25.03.2021).

REFERENCES

1. Pro Stratehiiu staloho rozvytku «Ukraina – 2020»: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 12 sichnia 2015 roku № 5/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text>.
2. Pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy (shchodo pravosuddia): Zakon Ukrainy vid 2 chervnia 2016 roku № 1401-VIII. (2016). *Vidomosti Verkhovnoi Rady*, 28, art. 532.
3. Pro sudoustrii i status suddiv: Zakon Ukrainy vid 2 chervnia 2016 roku № 1402-VIII. (2016). *Vidomosti Verkhovnoi Rady*, 31, art. 545.
4. Konstytutsiia Ukrainy. (1996). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 30, art. 141.

5. Pro utvorennia Vyshchoho sudu z pytan intelektualnoi vlasnosti: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 29 veresnia 2017 roku № 299/2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/299/2017#Text>.

6. Polozhennia pro Derzhavnu sudovu administratsiiu Ukrainy: redaktsiia rishennia Rady suddiv Ukrainy vid 04.06.2015 № 50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr012414-10#Text>.

7. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy. (2003). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 40-44, art. 356*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

8. Pro derzhavnu reiestratsiiu yurydychnykh osib, fizychnykh osib - pidpriansiv ta hromadskykh formuvan: Zakon Ukrainy vid 15 travnia 2003 roku № 755-IV. (2003). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 31-32, art. 263*.

9. Polozhennia pro kontrol za vykonanniam ukaziv, rozporiadzhen i doruchen Prezydenta Ukrainy: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 26 lypnia 2005 roku №1132/2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155/2002#Text>.

Гетьман Катерина Олегівна

кандидат юридичних наук,

*молодший науковий співробітник НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України*

ДО ПИТАННЯ КРИТЕРІЇВ ВИЗНАЧЕННЯ ОПЕРАЦІЙ КОНТРОЛЬОВАНИМИ ДЛЯ ЦІЛЕЙ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ

Наукова робота присвячена питанню критеріїв визначення контрольованих операцій для цілей трансфертного ціноутворення. Автором проаналізовано поняття «контрольована операція». Досліджено систему критеріїв визначення господарських операцій контрольованими, передбачену Податковим кодексом України. Виокремлено особливості, притаманні досліджуваним критеріям. Автором підкреслено дискусійність питання визначення контрольованих операцій для цілей трансфертного ціноутворення та його підпитань.

Ключові слова: трансфертне ціноутворення, контрольовані операції, критерії визначення операцій контрольованими